

14.9.2020

Työllisyyspalvelureformi; työttömien palveluprosessi ja yksilöllinen työnhaun tuki

Hallitus on päättänyt budjettiriihessä työttömien palveluprosessiin liittyvistä muutoksista. Jäljempänä on kuvattu keskeisimpiä seikkoja. Muutosten yksityiskohdat tarkentuvat jatkovalmistelussa.

Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle aikaisintaan loppukeväästä tai alkusyksystä 2021. Muutosten voimaantulo edellyttää TE-toimistoissa muun muassa mittavia henkilöstön rekrytointeja. Muutokset tulevat voimaan aikaisintaan vuonna 2022.

Muutoksilla tavoitellaan 9 500 työllisyysvaikutusta.

1 Palvelutarpeen arviointi ja työnhakukeskustelut

Työnhakukeskustelujen järjestämistä varten TE-toimistojen resursseja lisätään 70 miljoonalla eurolla vuodessa. Resursseilla palkataan arviolta 1200 virkailijaa lisää työnhakijoiden tueksi. Tällä hetkellä TE-toimistoissa työskentelee noin 3150 virkailijaa, joten kyseessä on 38 prosentin suuruinen lisäys henkilöstömäärään.

Resurssien merkittävästä lisäämisestä huolimatta uudistuksen vaikutukset julkiseen talouteen ovat positiiviset, koska VM:n karkean arvion mukaan työllisyyden lisäys 10 000 henkilöllä kohentaa julkista taloutta pitkällä aikavälillä noin 300 miljoonalla eurolla vuodessa.

Työttömät ja muut julkisten työvoimapalveluiden asiakkaaksi haluavat ohjattaisiin nykyistä vastaavasti ilmoittautumaan työnhakijaksi ensisijaisesti TE-toimiston verkkopalvelussa. Ilmoittautuminen tulisi hoitaa yhden verkkoasiointikerran aikana, kun ilmoittautuminen nykyisin on kolmivaiheinen.

TE-toimisto järjestäisi henkilökohtaisen tapaamisen tai yhteydenoton työnhakijan kanssa viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Nykyisin ensimmäinen työnhakijan kontaktointi tapahtuu kahden viikon kuluessa.

Lisäksi TE-toimiston tulisi järjestää henkilökohtainen tapaaminen (työnhakukeskustelu) työttömien työnhakijoiden kanssa kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana kahden viikon välein. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että työnhakukeskustelu järjestettäisiin kolmen ensimmäisen työttömyyskuukauden aikana seitsemän kertaa.

Myöhemmin työnhakijan palvelutarve arvioitaisiin uudelleen ja työllistymissuunnitelma tarkistettaisiin uudessa työnhakukeskustelussa aina työttömyyden jatkuttua nykyistä vastaavasti kolme kuukautta edellisen keskustelun jälkeen. Uutena asiana aina työttömyyden jatkuttua puoli vuotta järjestettäisiin uusi kuukauden kestävä jakso, jonka aikana työnhakukeskustelu järjestettäisiin kahden viikon välein (eli kolme keskustelua).

2 Työllistymissuunnitelma ja työnhaun velvoittavuus

Työttömyysetuuden jatkumisen edellytyksenä työnhakijan tulisi hakea työmahdollisuuksia työllistymissuunnitelmassa määrättyllä tavalla. Lähtökohtaisesti työnhakijalta edellytettäisiin neljän työmahdollisuuden hakemista neljän kalenteriviikon tarkastelujakson aikana eli keskimäärin yhden työmahdollisuuden hakemista viikossa.

Työnhakija valitsisi itse, mitä työmahdollisuuksia hän hakee. Omaan valintaan perustuvien haettavien työmahdollisuuksien tulisi olla sellaisia, että työnhakijalla on todellinen mahdollisuus työllistyä kyseessä olevaan työhön.

Lähtökohtana olevasta määrällisestä työnhakuvelvollisuudesta voitaisiin työllistymissuunnitelmaa laadittaessa tai tarkistettaessa poiketa tai hakuvelvollisuutta ei olisi lainkaan. Poikkeuksia voitaisiin tehdä sekä työnhakijaan liittyvien syiden (lähinnä työkyvyttömyys) että alueen työmarkkinatilanteesta johtuvien syiden takia.

Työttömyysturva säilyisi edelleen vastikkeellisena. Velvoittavuuden painopiste kuitenkin muuttuisi, kun velvoittavista työtarjouksista siirryttäisiin kohti yksilölliseen työllistymissuunnitelmaan perustuvaa työnhakua. Myös nykyisin työnhakijalle voidaan asettaa työllistymissuunnitelmassa velvollisuus hakea omatoimisesti työmahdollisuuksia, mutta jatkossa tämä olisi pääsääntö. Nykyisten työtarjousten asemaa tarkastellaan jatkovalmistelussa. Yksi mahdollisuus voisi olla nykyisen kaltaisten työtarjousten sisällyttäminen osaksi työllistymissuunnitelmaa ja muuta määrällistä työnhakuvelvoitetta.

3 Työllistymissuunnitelman toteutumisen seuranta

Työnhakijan tulisi ilmoittaa työllistymissuunnitelman toteuttamisesta ensisijaisesti verkkopalvelussa. Työnhausta tulisi raportoida neljän kalenteriviikon välein. Työnhaukeskusteluissa painopiste olisi työnhakijan neuvomisessa ja ohjaamisessa.

4 Työttömyysturvaseuraamukset ja niiden porrastaminen

Jos työnhakija laiminlyö hakea työtä työllistymissuunnitelmassa edellytetyllä tavalla tai laiminlyö osallistua palveluihin, TE-toimisto muistuttaisi häntä muun muassa työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä. Muistutus ehkäisisi työnhakijan erehdyksestä ja tietämättömyydestä johtuvia työttömyysetuuden menetyksiä. Muistutus ja sitä seuraavat kestoaltaan porrastetut korvauksettomat määräajat eli ns. karenssit olisivat nykyisestä poikkeava uusi elementti työttömyysturvan seuraamusjärjestelmässä.

Nykyisin työtön työnhakija voi menettää työttömyysetuutensa jopa kahdeksi kuukaudeksi jättäessään hakematta TE-toimiston tarjoamaa työtä, vaikka työnhakija olisi muuten menetellyt työnhaussa moitteettomasti. Sama koskee palvelusta kieltäytymistä ja palvelun keskeyttämistä. Työttömyysturvaseuraamuksia uudistettaisiin siten, että huomautuksen jälkeen asetettaisiin ensin **viiden** päivän korvaukseton määräaika ja laiminlyöntien jatkuessa sen jälkeen **10** päivän korvaukseton määräaika.

Lisäksi nykyisiä lähtökohtaisesti pisimpiä mahdollisia eli 90 päivää kestäviä korvauksettomia määräaikoja lyhennettäisiin siten, että niiden kesto olisi **45** päivää.